

Åsikter om kameraövervakningen - Utbildningsstyrelsen, Forlex, Polisinrättningen i Östra Nyland, Sibbolärarna, Loihde Trust Oy

I fullmäktige 11.11.2024 lämnade Samlingspartiets fullmäktigegrupp och 26 andra fullmäktigeledamöter en motion där de föreslår att skolornas ordningsövervakning förbättras genom att utöka användarrättigheterna för kameraövervakningen i skolorna.

Diskussionen om kameraövervakningen i skolorna har inletts på nytt till följd av fullmäktigemotionen och utbildningssektorns interna diskussion. Kameraövervakningen stöds av Utbildningsstyrelsens riktlinjer, den preciserade lagstiftningen gällande verksamheten, resultaten från samarbetet med polisen samt skolornas pedagogiska aspekt. Här har vi sammanställt styrande material från utbildningens nätverk och den nuvarande serviceproducenten.

1. Säkerhetssystem, Utbildningsstyrelsen

När daghem och skolor byggs eller saneras ska brandteknisk säkerhetsutrustning installeras i enlighet med bestämmelserna. För daghems- och skolbyggnader ställs krav som är bundna till barn- och elevantal som gäller brandvarnare och brandlarm kopplade till elnätet samt brandlarm kopplade till nödcentralen. De striktaste bestämmelserna gäller daghem som används dygnet runt, i dem krävs ofta också ett automatiskt släcksystem (sprinklersystem). Beroende på projektet kan även annan brandteknisk utrustning krävas.

Kameraövervakning lämpar sig inomhus för övervakning av ingångar, korridorer, klädförvaringsutrymmen, entréhallar osv. I toaletter och tvätt- och omklädningsrum är kameraövervakning inte tillåten. Kameraövervakning förebygger mobbning, anlagda bränder och skadegörelse samt skyddar egendom. Kameraövervakning kan i akuta situationer underlätta att identifiera misstänkta och att utreda fallen i efterhand. Kameraövervakningens central kan placeras till exempel i vaktmästarens utrymmen, kansliet eller i kommunens centrala övervakningsenhet. Systemet kan också vara en webbaserad applikation. Man ska beakta att kameraövervakningens inspelningar bildar ett personregister, så de ska användas och lagras korrekt, och lagenliga registerbeskrivningar ska upprättas om dem.

Kameraövervakning rekommenderas av olycksutredningsnämnder som har utrett allvarliga störningssituationer som har hänt i läroanstalter. Nämnderna anser dock inte att det är nödvändigt att rekommendera att läroanstalterna skaffar metalldetektorer.

2. 16 § i lagen om integritetsskydd i arbetslivet, kameraövervakning på arbetsplatsen

Arbetsgivaren får i sina lokaler genomföra övervakning med hjälp av en teknisk anordning som fortlöpande förmedlar eller tar upp bilder (*kameraövervakning*) i syfte att trygga den personliga säkerheten för arbetstagare och andra som vistas i lokalerna, skydda egendom eller övervaka att produktionsprocesserna fungerar på ett ändamålsenligt sätt samt för att förhindra och utreda situationer som äventyrar säkerheten, egendom eller produktionsprocesser. Kameraövervakning får dock inte användas för observation av en viss

arbetstagare eller vissa arbetstagare på arbetsplatsen. På toaletter, i omklädningsrum eller på andra motsvarande platser eller i andra personalutrymmen eller i arbetsrum som anvisats för arbetstagarnas personliga bruk får inte heller finnas kameraövervakning.

Arbetsgivaren får dock utan hinder av 1 mom. rikta kameraövervakning mot ett visst arbetsställe där arbetstagare arbetar, om observationen är nödvändig för att

- 1) hindra uppenbar risk för våld i anslutning till arbetstagarens arbete eller uppenbar olägenhet eller fara för arbetstagarens säkerhet eller hälsa,
- 2) hindra och utreda brott mot egendom, om en väsentlig del av arbetstagarens arbete består i att hantera egendom som är betydande beträffande värde eller kvalitet, såsom pengar, värdepapper eller värdeföremål, eller
- 3) säkerställa arbetstagarens intressen och rättigheter och kameraövervakningen sker på begäran av den arbetstagare som blir observerad. ([15.3.2019/347](#)) 17 §

3. Öppenhet vid kameraövervakning

Arbetsgivaren skall vid planering och genomförande av kameraövervakning se till att

- 1) möjligheterna att använda andra metoder som inte i samma utsträckning gör intrång i arbetstagarnas integritet utreds innan kameraövervakning tas i bruk,
- 2) i arbetstagarens integritet inte görs större intrång än vad som är nödvändigt för att nå syftet med åtgärderna, 3 punkten har upphävts genom L [15.3.2019/347](#).
- 4) upptagningarna används endast för de ändamål för vilka observationen har utförts,
- 5) arbetstagarna informeras efter det samarbetsförfarande eller förfarande med hörande som avses i 21 § om att kameraövervakning påbörjas och genomförs och om hur och i vilka situationer eventuella upptagningar används samt i de fall som avses i 16 § 2 mom. om kamerornas placering, och
- 6) om kameraövervakningen och om sättet att genomföra den informeras på ett synligt sätt i de lokaler i vilka kameror finns.

5. Juridik om kameraövervakningen

Ulla Rannikko, Forlex

Före kameraövervakning inleds

a) Om en utövare av kameraövervakning (även en myndighet) behandlar personuppgifter med ett kamerasystem, är utövaren därför personuppgiftsansvarig. Lagringstiden för eventuella inspelningarna har ingen betydelse. Även kameraövervakning som inte spelas in innebär behandling av personuppgifter.

b) Den personuppgiftsansvarige ska utse de personer som enbart har rätt att kontrollera kameraövervakningen och gallra/behandla inspelningarna.

c) Den personuppgiftsansvarige ska upprätta en dataskyddsbeskrivning om de personuppgifter som samlas in. En dataskyddsbeskrivning ska upprättas också för kameraövervakningen eller så ska information om kameraövervakningen inkluderas i en annan dataskyddsbeskrivning.

d) Video-/kameraövervakning är lagenlig om den är nödvändig för att uppfylla ett berättigat intresse hos den personuppgiftsansvarige eller en tredje part. Det berättigade intresset hos den personuppgiftsansvarige eller en tredje part kan vara ett rättsligt, ekonomiskt eller immateriellt intresse. Även en verklig farlig situation eller skydd av egendom mot inbrott, stöld eller skadegörelser kan utgöra ett berättigat intresse att utöva videoövervakning.

e) Kameraövervakning kan ha en effektiv preventiv inverkan, och i läroanstalter kan den förebygga mobbning, anlagda bränder, ofog och skydda egendom. Kameraövervakning kan i akuta situationer underlätta att identifiera misstänkta och att utreda fallen i efterhand.

f) I läroanstalter riktas kameraövervakning mot personalen och skolelever/studerande, som ofta är barn.

För personalen tillämpas utöver dataskyddförordningen och den nationella dataskyddslagen (1050/2018) även det som föreskrivs om i lagen om integritetsskydd i arbetslivet (759/2004). Arbetsgivaren får i sina lokaler genomföra övervakning med hjälp av en teknisk anordning som fortlöpande förmedlar eller tar upp bilder, dvs. kameraövervakning, i syfte att trygga den personliga säkerheten för arbetstagare och andra som vistas i lokalerna, skydda egendom eller övervaka att produktionsprocesserna fungerar på ett ändamålsenligt sätt samt för att förhindra och utreda situationer som äventyrar säkerheten, egendom eller produktionsprocesser. Kameraövervakning får dock inte användas för observation av en viss arbetstagare eller vissa arbetstagare på arbetsplatsen. Förbjudna utrymmen är toaletter, omklädningsrum och duschar, kameraövervakning får inte placeras i dem.

Före kameraövervakningen inleds ska ett samarbetsförfarande eller förfarande med hörande ordnas för personalen, och efter det ska personalen informeras om att kameraövervakning inleds och genomförs och om hur och i vilka situationer eventuella inspelningar används samt var kamerorna är placerade.

g) Konsekvensbedömning

Enligt EU:s dataskyddförordning hör barn till registrerade i svag ställning, eftersom de kan ha svårt att till exempel göra en invändning mot behandling av sina personuppgifter eller att utöva andra rättigheter, om han eller hon befinner sig i en svag ställning gentemot den personuppgiftsansvarige. Den personuppgiftsansvarige kan därför utföra en konsekvensbedömning innan kameraövervakningen inleds för att säkerställa kraven i dataskyddsordningen och dataskyddslagen. I en konsekvensbedömning beskrivs

behandlingen av personuppgifter, bedöms behovet av behandling, bedöms behandlingens proportionalitet och riskerna som orsakas av behandlingen av personuppgifter samt bedöms de åtgärder som planeras för att åtgärda riskerna.

Då kameraövervakningen är i bruk

a) Övervakningskameror kan placeras utomhus (dock enbart inom fastighetsgränserna), vid ingångar, korridorer klädförvaringsutrymmen och i entréhallar. I toaletter och tvätt- och omklädningsrum är kameraövervakning inte tillåten.

b) Om kameraövervakningen och om sättet att genomföra den ska informeras på ett synligt sätt i de lokaler i vilka kameror finns.

c) Upptagningarna får användas endast för de ändamål för vilka observationen har utförts.

d) Upptagningarna ska förstöras genast när de inte längre behövs för att nå syftet med kameraövervakningen. Videoinspelningar ska förstöras, helst automatiskt, inom några dagar. Ju längre inspelningarna lagras (speciellt om de lagras för över 72 timmar), desto bättre grunder krävs för att användningsändamålet ska vara lagligt och för att lagringen ska vara nödvändig. I läroanstalter kan tidsfristen vara för kort, eftersom information om skadegörelse eller mobbning kan dyka upp mycket senare. Om den personuppgiftsansvarige tänker använda videoövervakning för övervakning av lokalerna och därtill lagra uppgifterna, ska den personuppgiftsansvarige säkerställa och motivera att lagringen i själva verket är nödvändig. Om lagringen är nödvändig ska lagringstiden definieras tydligt. Inspe­lningen får dock lagras även efter att tidsfristen har gått ut om inspe­lningen behövs för utredning av en situation som har kommit fram, t.ex. en brottsmisstanke.

Rätt att få information

a) Den registrerade har rätt att av den personuppgiftsansvarige få bekräftelse på huruvida personuppgifter som rör honom eller henne håller på att behandlas. Om kameraövervakningens inspelningar inte lagras eller överförs på något sätt efter att övervakning i realtid har avslutats, kan den personuppgiftsansvarige endast informera om att personuppgifterna inte längre behandlas. Om behandlingen av personuppgifterna dock pågår fortvarande då begäran lämnades in (dvs. om inspe­lningen pågår eller om inspe­lningen behandlas kontinuerligt på ett annat sätt), ska den registrerade ges tillgång till uppgifterna.

b) Om den registrerade vill veta hurdant material har spelats in om honom eller henne, behöver den personuppgiftsansvarige inte använda orimligt med tid till att gå igenom inspelningarna. Den registrerade ska själv specificera vilket tidsintervall han eller hon har spelats in i kameran, dvs. när han eller hon har inträtt på området med kameraövervakning.

c) Om den registrerades begäran är orimlig eller uppenbart ogrundad, kan den personuppgiftsansvarige antingen ta ut en rimlig avgift enligt artikel 12 punkt 5 underpunkt a i den allmänna dataskyddsförordningen eller vägra att tillmötesgå begäran enligt 12 artikel 5 punkt b underpunkt i den allmänna dataskyddsförordningen.

6. Polisens åsikt

KAISAMARIA HOLAPPA

Rikoskomisario | Detective Chief Inspector

Ennalta estävä toiminta | Preventive Policing Unit

Enligt polisen är en kameraövervakning av god kvalitet tillsammans med tillräcklig belysning en väldigt viktig och ofta också den mest avgörande faktorn i utredningen av brottsfall. Nuförtiden sker det även väldigt brutalt våld och skadegörelser i skolorna, och utan inspelningar från kameraövervakningen finns det vanligtvis inget annat bevis för brottsfall än ord mot ord.

Kameraövervakning fungerar väldigt bra som ett förebyggande verktyg mot brottsfall och störningar och ger trygghet i skolans område. Passerkontroll betalar sig tillbaka snabbt då man beaktar skadad egendom och tiden som personalen använder för att utreda brottsfall och situationer.

Jag rekommenderar att man satsar på ett högklassigt passerkontrollsystem samt tillräcklig belysning på skolans område.

7. Personalens utlåtande om kameraövervakningen

Ett utlåtande om kameraövervakningen har begärts av personalen i skolcentren Miili och Nickby Hjärta.

Kameraövervakningen gör det möjligt att säkerställa säkerheten för byggnadernas användare (eleverna, personalen och andra besökare) och förebygga och utreda brottsfall. Kameraövervakningen förstärker också personalens rättssäkerhet. Kamerainspelningar har en nyckelroll då man utreder skadegörelser och brottsfall och försöker identifiera personer som är ansvariga för dem.

Under de senaste åren har vi haft svårigheter med att kontrollera skadegörelser och störande beteende, våld och mobbning, eftersom största delen av fallen har inte haft några vittnen och det har inte varit möjligt att se på kamerainspelningar utan en brottsanmälan. Personalens resurser räcker inte till för att övervaka fastigheten kontinuerligt, och ofta sker vandalism och brott då lektionerna pågår och korridorerna inte övervakas. Även förfaranden vid utredning av brottsfall kräver resurser och tid, när tillgång till inspelningarna förutsätter en brottsanmälan, begäran om att få se på kameraövervakningens inspelningar och organisering av en tillställning för granskning av inspelningarna. Detta belastar polisen i onödan, när vi kunde utreda största delen av fallen själv.

Nickby Hjärta har två olika skolor, Sipoonjoen yhtenäiskoulu och Kungsvägens skola. Skolcentret Miili har tre olika skolor, Sipoonlahden koulu, Söderkulla skola och Leppätien koulus språkbadsundervisning. Skolorna har både egna och gemensamma lokaler. Således har kameraövervakningen en stor roll då vi utreder ansvar för skada och försöker fastställa i vilken skola den elev går i som har deltagit aktivt i situationen. Byggnaderna används också

under kvällarna, och det är motiverat att övervaka verksamheten inne i byggnaderna då externa aktörer använder lokalerna.

Eleverna vet för tillfället att det är svårt för skolorna att utreda fallen om det inte finns några ögonvittnen. Detta har ökat skadegörelser inomhus och även eleverna har gett respons om att de inte känner sig trygga i skolan. Kameraövervakningen har också en fostrande uppgift: gärningar har påföljder och man bär ansvaret för sina gärningar.

Invånarnas välfärd och säkerhet nämns som den första grundförutsättningen i Sibbo kommuns strategi, och kommunen ska satsa på detta även i skolorna. Kameraövervakningen har en stor roll då vi vill fostra ungdomarna till den verklighet som råder i det omgivande samhället. Det är dock ytterst viktigt att säkerställa en trygg inlärningsmiljö för alla, och i nuläget är det svårt eller nästan omöjligt att göra det i skolorna utan kameraövervakning.

8. Loihde Trust, genomförande av kameraövervakning

Loihde Trust kan genomföra kameraövervakningen på samma sätt som för Lokalitetsförvaltningen enligt avtalet **PALVELUSOPIMUS 00004772 JATKUVAT PALVELUT (519322 / SIPOON KUNNAN KAMERAVALVONTAPALVELUN HANKINTA)** som ingicks utgående från anbudsbegäran **519322 / Sipoon kunnan kameravalvontapalvelun hankinta**. Samma avtal kan användas för kameraövervakning inomhus. Konkreta ändringar i antalet är enstaka kameror och tillägg och borttagning av objekt.

Genomförande:

1. Kartläggning av objekt
2. Planer
3. Godkännande av planer
4. Beställning av utrustning
5. Installation av utrustning och koppling till det centraliserade inspelningssystemet.

I praktiken kopplas övervakningskamerorna inomhus till Sibbo kommuns centraliserade inspelningssystem. I kameraövervakningen kan åtminstone delvis utnyttjas samma switchar och/eller nätförbindelser som har installerats för Lokalitetsförvaltningen. Det slutliga genomförandesättet bestäms vid kartläggning av objekt och upprättande av planer före genomförandet, och då vet vi även de slutliga kostnaderna. Tjänsten inkluderar underhåll under avtalsperioden.